

Výchozí standardy pro výchovný program osobnosti dítěte

1. Osobní hygiena
2. Sebeobsluha, oblékání a obuv. Péče o oděv a obuv
3. Péče o zdraví a zdravý životní styl, nemoc
4. Zdravá výživa a základy vaření
5. Rodinná a sexuální výchova
6. Pracovní výchova - provoz domácnosti, úklid, domácí práce
7. Společenské chování, sociální dovednosti a hodnotový systém
8. Občanská výchova
9. Doprava, cestování, pošta, telekomunikace

1. Osobní hygiena

3 - 6 let	Samostatnost při mytí rukou a obličeje, čištění zubů, česání vlasů, sprchování s dohledem.
6 - 10 let	Mytí vlasů, sprchování celého těla, starost o čistotu uší, nehtů, používání WC.
10 - 15 let	Specifická hygiena chlapců-dívek, stříhání a úprava nehtů, používání kosmetických přípravků, úprava účesu.
nad 15 let	Péče o komplexní tělesnou hygienu, péče o chrup, vlasy, pleť, kosmetické přípravky, holení, barvení vlasů, pedikura, manikura, návštěva kadeřníka, kosmetičky. Pomoc mladším dětem při osobní hygieně, oblékání, ukládání na lůžko. Důsledky špatné hygieny.

2. Sebeobsluha, oblékání a obuv. Péče o oděv a obuv

3 - 6 let	Rozpoznání základních součástí oděvu, obuvi, zavázání tkaniček, zapnutí knoflíků a zipů, správný postup při oblékání. Základy ukládání oděvů a obuvi a osobních věcí, čištění obuvi za pomoci druhé osoby.
6 - 10 let	Základní výběr oděvu, obuvi dle ročních období a společenské příležitosti. Ruční praní a sušení prádla, úklid skříně, botníku, čištění obuvi. Účast při balení na cestu. Základní druhy čistících prostředků. Základy šití knoflíků a poutek.

- 10 - 15 let Estetika oblékání, obutí, výběr oděvu a obuvi dle příležitosti, ročního období. Pravidelná údržba a ošetřování oděvů a obuvi, ruční praní drobného prádla, žehlení, čistírna oděvů – ceny za čištění, drobné opravy šitím, oprava obuvi – ceny oprav, kompletní péče o obuv, uložení sezónní obuvi. Nákupy oděvů a obuvi s doprovodem – výběr dle materiálu, ceny.
- nad 15 let Základy estetického a vhodného odívání, dámské a pánské doplňky, vázání kravaty. Samostatné nákupy oděvů a obuvi – výběr dle materiálu, ceny. Obsluha automatické pračky, prací a avivážní prostředky, třídění prádla před praním, praní dle druhů materiálů a barvy – údaje výrobců na oděvech, žehlení prádla, odstraňování skvrn, dlouhodobé skladování oděvů, prádla, obuvi. Sbalení oděvů a obuvi na cesty. Obsluha šicího stroje.

3. Péče o zdraví a zdravý životní styl, nemoc

- 3 - 6 let Funkce teploměru, význam léků a jejich nebezpečí. Seznámení s důležitými telefonními čísly (první pomoc, hasiči, policie). Význam hygieny, základní dětské nemoci, příznaky, pojmenování těla. Dostatek pohybu – sportovní činnosti pro rozvoj koordinace svalové činnosti.
- 6 - 10 let Znalost důležitých telefonních čísel (první pomoc, hasiči, policie). Měření teploty, ošetření jednoduchých poranění, náplast, obvaz. Nejčastější nemoci dětí, aplikace základních předepsaných léků. Ochrana před úrazy a nemocemi. Škodlivost drog, alkoholu a kouření. Vedení k návyku každodenní pohybové činnosti, správné držení těla. Hygiena denního režimu -střídání různých druhů zaměstnání s odpočinkem. Pěstovat potřebu žít v příjemném a upraveném prostředí, všimnout si svého okolí. Motivace dětí k zájmové činnosti: zájmové kroužky DD, školy, DDM, hra na hudební nástroj, kulturní akce, akce DD.
- 10 - 15 let Základní prostředky první pomoci, ošetření drobných povrchových zranění, obvazování. Základy první pomoci – tepenné krvácení, zástava srdce, zlomeniny, doprava zraněného. Alergie. Význam režimu dne, aktivní činnosti a odpočinku, otužování, správné výživy, pro zdravý tělesný vývoj, negativní vlivy nikotinu, alkoholu, drog. Význam fyzické a duševní práce, motivace ke kladnému vztahu k pracovní činnosti, a zájmu o estetiku prostředí, ve kterém žijeme. Správné držení těla, koordinace pohybů, správné dýchání, zvyšování tělesné zdatnosti. Vnímání uměleckého díla, chápání jeho obsahu, rozlišování hodnoty uměleckých děl. Vlastní tvořivý projev v oblasti zájmové činnosti.

- nad 15 let Příznaky běžných nemocí, základní znalost běžných léčiv, jejich účelu a účinků.
Zásady první pomoci – první pomoc při šoku, úrazech hlavy, hrudníku, břicha, páteře, úrazech elektrickým proudem, chemickými látkami, popálení, přehřátí, podchlazení, otravě, uštknutí. Zdravotní pojištění, komplexní péče o nemocného.
Existence alternativní medicíny. Význam a charakter práce v podmínkách demokratické společnosti, návyky efektivní, organizace a využití času určeného k práci, k učení, k zábavě a rekreaci.
Trvalý a iniciativní zájem o stále zlepšování svého životního prostředí (prostředí DD). Cílená a vědomá zájmová činnost s chápáním jejího významu pro zdravý životní styl.

4. Zdravá výživa a základy vaření

- 3 - 6 let Pojmenování a rozlišení základních druhů potravin a nápojů, kladný vztah k ovoci a zelenině, ukládání potravin.
Základní dovednosti: jednoduché pomocné práce v domácnosti.
- 6 - 10 let Nakupování základních druhů potravin, orientace v cenách, uložení potravin.
Základní prostředky pro vaření, určení zdraví prospěšných potravin a surovin.
Základní dovednosti po dohledem: namazat chléb, oloupat ovoce, ohřát obsah konzervy, uvařit čaj, kakao, připravit pomazánku, polévka ze sáčku.
- 10 - 15 let Základní vybavení kuchyně, ukládání potravin, záruční lhůty potravin, nákup v obchodě.
Praktické dovednosti: uvařit vejce, těstoviny, rýži, brambory, zeleninový, ovocný, salát, polévky, základní manipulace s kuchyňským nářadím, názvy kuchyňských přístrojů.
- nad 15 let Druhy surovin a potravin, včetně méně tradičních (koření, příměsi a přílohy). Energetická hodnota potravin, skladba rodinného jídelníčku z hlediska energetické hodnoty, zdravé výživy a finanční náročnosti, kombinace hlavních jídel.
Péče o dítě z hlediska stravování od 0 do 18 let se zvláštním zaměřením na stravu, malých dětí, negativní účinky nezdravé výživy, druhy diet.
Praktické dovednosti: manipulace s kuchyňským nářadím a přístroji, příprava stravy pro malé děti, příprava snídaně, přesnídávky, oběda, svačiny, večeře, porcování masa, dušení, pečení, smažení, příprava příloh, nápojů, pečiva.

5. Rodinná a sexuální výchova

- 3 - 6 let Rodina – vztahy členů rodiny navzájem, vztah dětí k rodičům.
Základní rozdíly z hlediska pohlaví jedince.
- 6 - 10 let Struktura a poslání rodiny - role otce, matky, citové vazby v rodině, vztahy mezi sourozenci. Funkce ostatních členů rodiny. Práva a povinnosti dětí v rámci rodiny. Úcta k dospělým a starším lidem. Nebezpečí důvěrného kontaktu dětí s cizími lidmi. Základy lidské anatomie - názvy částí lidského těla, základní rozdíly mezi pohlavími.
- 10 - 15 let Význam lásky v rámci lidské sexuality, projevy sexuality, přirozenost zájmu o druhé pohlaví pramenícího z probuzeného pohlavního pudu, nevhodnost vulgárních a cynických projevů v sexuální oblasti vyjadřujících negativistický postoj k osobnosti člověka a jeho životu. Poznatky o pohlavních orgánech a jejich fyziologii, oplození, vývoj plodu, porod.
Projevy dospívání, menstruace-menstruační kalendář, poluce, masturbace, pohlavní styk. Péče o mladší děti - sourozence.
Hygiena a péče o své pohlavní orgány. Zabezpečení základních potřeb rodiny, funkční a nefunkční rodina, rodina a společnost.
- nad 15 let Přirozenost erotických a sexuálních potřeb člověka (význam pro zachování lidského rodu), nerozlučné sepětí pudového sexuálního života člověka s jeho životem citovým a celou jeho osobností.
Výběr partnera, rozdíl mezi kamarádstvím, přátelstvím a láskou, milenecké vztahy.
Manželství – vrchol partnerského vztahu, sňatek – legalizace vztahu.
Vztahy mezi manželi (láska, důvěra, odpovědnost, obětavost). Plánované rodičovství, těhotenství, porod, význam dědičnosti a vrozených faktorů pro vývoj osobnosti člověka. Péče o dítě z hlediska zajištění jeho základních potřeb, vybavení dítěte v předškolním a školním věku, ceny.
Odpovědný vztah k mladším dětem a vrstevníkům, ochota, vzájemná pomoc druhým. Rozvod – příčiny, důsledky pro celou rodinu.
Úmrtí v rodině – pohřeb, dědictví.
Rizika mimomanželských vztahů, promiskuita, heterosexuality, homosexualita, sexuální deviace, sexuální poruchy, předmanželské a manželské poradenství, pravidelné lékařské prohlídky, antikoncepce.

6. Pracovní výchova -provoz domácnosti, úklid, domácí práce

- 3 - 6 let Uložení hraček, knih, osobních věcí.
Úklid místa po hře, základy pravidelnosti v ukládání osobních věcí.
Pomoc při domácích pracích – přinesení, podání, asistence.

- 6 - 10 let
- Vytváření kladného vztahu k práci a učení, vedení k systematické přípravě do školy, chápání významu vlastního učení a svědomité přípravy do školy jako specifické formy pracovní činnosti.
- Základy hygieny tělesné a duševní práce – učit děti organizovat a rozdělit si práci, vypracovat si její plán, umět rozlišovat úkoly hlavní a vedlejší.
- Základní techniky a postupy duševní práce (jak se učit, jak pracovat s knihou), vedení k hodnocení vlastní práce.
- Základní povinnosti z hlediska provozu domácnosti, rozdělení povinností v rodině.
- Utírání prachu, obsluha vysavače, úprava lůžka, mytí nádobí a jeho ukládání. Vynášení a třídění odpadků.
- Environmentální přístup k okolí. Čistota WC a koupelny.
- Péče o pokojové rostliny. Práce na zahradě: hnojení, uhrabávání, setí, sázení, okopávání, pletí, zalévání, sklizeň a využití pěstovaných plodin, jejich uskladnění, hrabání suché trávy, listí, sněhu.
- Ruční práce: práce montážní a demontážní s využitím stavebnic a modelů, skládanek, výrobky z papíru, kartonu, textilu, drobného materiálu.
- Základy šití – steh přední, zadní. Přišití knoflíku, poutka, patentu.
- 10 - 15 let
- Základy hygieny tělesné a duševní práce – učit děti organizovat a rozdělit si práci, vypracovat si její časový plán, umět rozlišovat úkoly hlavní a vedlejší, racionálně využívat čas, dodržovat pracovní postupy, bezpečnost a hygiena práce, kvalitní a včasné plnění úkolů.
- Základní techniky a postupy duševní práce (jak se učit, jak pracovat s knihou, jak si dělat poznámky apod.), správné a kritické hodnocení výsledků vlastní práce.
- Pravidelná starost o domácnost – mytí podlahy, ošetřování povrchů nábytku, druhy čisticích prostředků, péče o květiny a estetický vzhled prostředí, převlékání ložního prádla, mytí nádobí a jeho uložení, základní péče o kuchyňské přístroje, jejich obsluha a údržba, starost o čistotu koupelny a WC, základy práce s náradím (kleště, šroubovák), samostatná péče o pokojové rostliny.
- Základní příjmy a vydání v provozu domácnosti (teplo, teplá voda, studená voda, plyn, elektrická energie, nájem – inkaso, zálohy - vyúčtování, odpady, poplatky za chovaná zvířata, pojištění). Šetření energií a materiálem. Spotřeba spotřebičů a jejich energetická náročnost.
- Environmentální výchova - třídění odpadu, budovat kladný vztah přírodě a okolí. Zabezpečení základních potřeb rodiny, rovnováha mezi příjmy a výdaji. Možnosti zabezpečení v mimořádných finančních situacích.
- Práce na zahradě: hnojení, rytí, uhrabávání, setí, sázení, okopávání, pletí, zalévání, sklizeň a využití pěstovaných plodin, jejich uskladnění, hrabání suché trávy, listí, pozorování a určování rostlin, pozorování počasí, sledování předpovědí, pěstování vybraných druhů zeleniny, ovoce, okrasných rostlin.

Ruční práce: výrobky z papíru, kartonu, textilu, dřeva, plechu, drátu, plastických hmot. Modelářství - práce montážní a demontážní s využitím stavebnic a modelů.

Základy šití – steh přední, obnitkovací, zadní, křížkový, stonkový aj. dle potřeby. Drobné opravy prádla, oděvů. Základy strojového šití – zacházení se šicím strojem. Dle zájmu a schopností základy vyšívání, háčkování, pletení a jiné techniky.

- nad 15 let
- Pěstování a upevňování návyků samostatné a kolektivní činnosti, zásady teamové práce, kooperace, vzájemná spolupráce, respekt. Vedení ke svědomitému učení a plnění školních povinností, podněcování zájmu o další vzdělávání, k rozšiřování a prohlubování vědomostí a dovedností v oblasti odborného vzdělání, techniky individuálního získávání vědomostí, rozvíjení kladného vztahu ke zvolenému povolání.
- Hygiena tělesné a duševní práce – organizace a rozdělení práce, časový plán, úkoly hlavní a vedlejší, racionální využití času, dodržovat pracovní postupy, bezpečnost a hygiena práce, kvalitní a včasné plnění úkolů, správné a kritické hodnocení výsledků vlastní práce.
- Komplexní údržba bytu – mytí oken, péče o nábytek, údržba podlah a podlahových krytin, malování, nátěry dřeva, údržba bytového příslušenství, škůdci v domácnosti, úklid schodiště, sklepa, půdy, úklid po malířích, odstraňování poruch v domácnosti. Péče o pokojové rostliny - přesazování, hnojení, rozmnožování. Zdokonalování dovedností v rozmanitých manuálních činnostech, šetrné zacházení s nástroji, materiálem, energií a předměty společného vlastnictví, samostatné vykonávání činností ve prospěch dětského domova.
- Vybavení domácnosti – kuchyně, ostatní pokoje z hlediska přiměřenosti, potřebnosti a cenové náročnosti.
- Doklady k domácnosti – smlouvy apod., zajištění bezpečnosti, výpis katastru nemovitostí. Náklady a příjmy domácnosti, rozpočet na rok, měsíc, týden. Kontrola výdajů. Inkaso, SIPO. Finanční hospodaření domácnosti - rozpočet rodiny, pojištění domácnosti, nájem, půjčky. Hypotéky, složenky, účty, vkladní knížky, bankomat.
- Práce na zahradě: hnojení, rytí, uhrabávání, setí, sázení, okopávání, pletí, zalévání, sklizeň a využití pěstovaných plodin, jejich uskladnění, hrabání suché trávy, listí, pozorování a určování rostlin, sledování předpovědí počasí - plánování zahradnických prací. Pěstování vybraných druhů zeleniny, okopanin, ovoce, okrasných rostlin.
- Ruční práce dle vlastního návrhu a volby různých druhu materiálů. Práce s elektrickými přístroji a nářadím, obsluha domácích přístrojů. Ruční šití, strojové šití, (drobné oděvní součástky a bytové doplňky). Dle zájmu rozvíjení háčkování, pletení, vyšívání, netradiční textilní techniky apod.

7. Společenské chování, sociální dovednosti a hodnotový systém

- 3 - 6 let Vyjadřování v kolektivu vrstevníků, pozdrav (druhy a jeho vhodnost), poděkování, prosba, oslovení, chování u stolu, zacházení s příborem, základní formy sociálního styku. Rozpoznání dobra a zla, četba pohádek a příběhů.
- 6 - 10 let Vyjadřování v kolektivu vrstevníků, dospělých – způsob konverzace. Chování ve škole, k dospělým, v obchodě, v dopravním prostředku, na ulici, pomoc starým, nemocným lidem a malým dětem. Učit se předcházet konfliktním situacím a v případě nutnosti se je učit řešit. Správné jednání s autoritou, znalost sociálních norem a pravidel, získání svědomí.
- 10 - 15 let Základy stolování (správné sezení, způsob servírování, slavnostní prostírání, konverzace u stolu), chování ve společnosti – kino, divadlo, koncert, restaurace, dopravní prostředky. Smysl pro povinnost a pravidla, zvnitřnění sociálních norem, respekt obecným normám.
- nad 15 let Chování k mladším, starším, chování ke starým lidem, chování mezi mužem a ženou. Chování ve společenských institucích, jednání se zástupci státní správy a samosprávy, vyřizování žádostí. Chování v restauraci (příchod, usazení, objednání, konzumace, placení, slavnostní tabule). Chování na veřejnosti, zpěv, hra na hudební nástroj, taneční kurzy. Dodržování vlastní mravní zásady univerzálně platné, smysl pro spravedlnost a čestnost.

8. Občanská výchova

- 3 - 6 let Vlastní jméno, příjmení, datum narození, adresa bydliště. Základní pravidla soužití v rodině (v DD) formou přiměřenou věku dítěte.
- 6 - 10 let Obec, město, kde žijeme, struktura a funkce města. Základní seznámení s vnitřním řádem a pravidly DD. Zásady ohleduplného soužití mezi lidmi, pěstování šetrného a hospodárného vztahu k výsledkům lidské práce, osobnímu a společenskému vlastnictví.
- 10 - 15 let Základní lidská práva, povinnosti občanů, práva a povinnosti svěřenců DD, občanství, základní právní předpisy, základní přehled sociálních dávek. Orgány obce, státu, státní správa, mocenské orgány státu. (státní znak, hymna, prezident, hlavní město ČR, úřady státní správy, městský úřad a jeho odbory, policie, soudy, vláda, parlament, politické strany). Vyřizování osobních dokladů (občanský průkaz, pas, kopie rodného listu) Šetrný vztah k osobnímu a společenskému vlastnictví.

Příprava na volbu povolání – schopnost sebepoznání a sebehodnocení, oblíbené předměty ve škole, rozvíjení zájmových aktivit, utváření osobnostních vlastností, pracovních dovedností a návyků.

- nad 15 let Zaměstnání (Zákoník práce): práva a povinnosti zaměstnavatele – zaměstnance, pracovní smlouva, dohoda o provedení práce, vznik a ukončení pracovního poměru (výpověď, okamžité zrušení, dohoda), platový výměr (hrubá a čistá mzda, odpočty, odvody, srážky ze mzdy), ostatní důležité poznatky (BOZP, nároky na dovolenou, odpočinek mezi směnami apod.), sepsání životopisu, žádosti o zaměstnání.
- Bydlení: trvalé, přechodné, vztah majitel – podnájemník, stížnost, reklamace byt státní, družstevní, v osobním vlastnictví, rodinný dům, žádost o byt, ubytování, byt – koupě, prodej, výměna.
- Státní správa a samospráva: krajský úřad, okresní úřad, městský úřad, úřad práce, finanční úřad, okresní správa sociálního zabezpečení, Policie ČR, Městská policie, soudy, žádosti o vystavení osobních dokladů, žádost o občanství, žádosti na jednotlivých odborech úřadů včetně sociálních dávek.

9. Doprava, cestování, pošta, telekomunikace

- 3 - 6 let Základní dopravní prostředky, jednoduché zásady bezpečnosti při cestování. Základní druhy poštovních zásilek - pohled, dopis, balík. Základy zacházení s telefonem. Orientace v okolí bydliště.
- 6 - 10 let Druhy dopravních prostředků, zakoupení jízdenek MHD, informace o odjezdech vlaku, autobusu. Základní pravidla silničního provozu, semaforey, přechody pro chodce. Odeslání pohledu, dopisu - náležitosti poštovních zásilek.
- Telefonování - volba čísla, tel. hovor-pravidla, odkud můžeme telefonovat.
- 10 - 15 let Dopravní značky, základní pravidla silničního provozu. Možnosti osobní, hromadné a nákladní přepravy - způsoby zajištění.
- Základní orientace v jízdních řádech, zakoupení jízdenek, přestupy. Vybavení na cesty, správné zavazadlo.
- Orientace na poště - odeslání pohledu, dopisu, balíku - náležitosti poštovních zásilek. Telefonní hovory – veřejná telefonní stanice, tel. karta, mobilní telefony. Internet, email.
- nad 15 let Dopravní značky, pravidla silničního provozu - při jízdě v autě, na kole, pro chodce. Možnosti osobní, hromadné a nákladní přepravy - způsob zajištění. Jízdní řády, cestovní kanceláře, sleva jízdného, přeprava zavazadel

v jednotlivých dopravních prostředcích (autobus, vlak, MHD, letadlo), cestovní pojištění, měna v jiných státech.

Cestovní kanceláře. Balení zavazadla na krátkou, delší cestu.

Přehled o službách pošt, poštovní tiskopisy. Zajištění internetového připojení.

Telekomunikace - telefonování na úřady, zjišťování informací, objednání u lékaře, zjišťování možnosti zaměstnání apod.

Různé jednotlivé standarty lze doplnit, vynechat či pozměnit dle aktuální situace a podmínek v jednotlivém zařízení.

Pro děti s různými typy postižení se tento program použije ve stejné skladbě, ale rozsahu přiměřeném věku a schopnostem dětí.

Plnění hlavních výchovně vzdělávacích cílů u těchto dětí v jednotlivých věkových skupinách se bude opakovat na vyšší úrovni a prolínat s cíli vyšší věkové skupiny až do uspokojivého zvládnutí.

Jednotlivé dílčí složky lze dle potřeby zařízení přizpůsobit, pozměnit, doplnit v závislosti na podmínkách a stylu výchovných postupů a stupni důležitosti dané oblasti pro zařízení.